

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ ÁLTAL AKKREDITÁLT NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNY

EMLÉKEZTETŐ

**az OPCAT Civil Konzultációs Testület
2020. évi 2. üléséről**

Melléklet: az AJBH napirendi javaslata

Időpontja: 2020. december 11. 10:00

Helyszíne: Online videokonferencia

Jelen vannak:

Az AJBH részéről:

Dr. Schmidt Gábor
Dr. Deák-Kondákor Dóra
Dr. Gilányi Eszter
Dr. Izsó Krisztina
Dr. Mézes Norbert
Dr. Rostás Rita
Dr. Sárközy István
Tóthné Kiss Klaudia
Müller Zsolt

A meghívottak részéről:

Bakonyi Anikó (Magyar Helsinki Bizottság – MHB)
Dr. Hárdi Lilla (Cordelia Alapítvány)
Dr. Kadlót Erzsébet (Magyar Ügyvédi Kamara – MÜK)
Dr. Lovász Laura (Társaság a Szabadságjogokért – TASZ)
Dr. Moldova Zsófia (Magyar Helsinki Bizottság – MHB)
Erdélyi Alíz (Magyar Dietetikusok Országos Szövetsége)
Szilágyiné Dr. Sarus Gyöngyi (Magyar Orvosi Kamara – MOK)

Dr. Schmidt Gábor, az AJBH főtitkárhelyettese köszöntötte az egybegyűlteket. Az online felületre bejelentkezett résztvevők azonosítását és kisebb technikai problémák megoldását követően elmondta, hogy míg az előző ülésen az NMM 2020. évi tevékenységét mutatta be, ez alkalommal a 2021. évi tevékenység kerül fókuszba. Ismertette az ülés tervezett napirendjét, és felkérte a résztvevőket, tegyék meg esetleges módosítási javaslataikat.

Dr. Moldova Zsófia (MHB) jelezte, hogy a fogvatartottak kapcsolattartásának kérdéséről beszélne hosszabban. Érdeklődött, hogy erre az ülés folyamán sor kerülhet-e, vagy esetleg egy következő alkalommal, mivel az NMM által ismertetethez képest eltérő tapasztalataik vannak, melyeket meg szeretnének osztani. Köszönetét fejezte ki, hogy időközben felkerültek a honlapra a kiküldött jelentések, ez nagy segítséget jelent.

Dr. Lovász Laura (TASZ) szintén jelezte, hogy szervezetének álláspontját szeretné hosszabban kifejteni, akár az ülés folyamán szóban, akár a későbbiekben írásban megosztani.

Dr. Schmidt Gábor főtitkárhelyettes biztosította őket, hogy erre lesz lehetőség a napirenden belül, de az NMM az írásban tett észrevételeket is várja. Mivel további hozzászólások nem érkeztek a napirenddel kapcsolatban, a következő pontnak megfelelően átadta a szót az OPCAT Nemzeti Megelőző Mechanizmus Főosztály vezetőjének.

Dr. Deák-Kondákor Dóra főosztályvezető tájékoztatta a résztvevőket, hogy 2021-ben két fontos feladat áll az NMM előtt. Egyrészt átveszi a Délkelet-európai NMM Hálózat elnökségi feladatait, melynek keretében, amennyiben a járványhelyzet is engedi, 2 nemzetközi workshop megvalósítását tervezi. Emellett a Hálózat tagjai egy közös honlap létesítésében is megállapodtak, melyet mindig az aktuális elnökség kezel. A másik fontos teendő az új CKT

felállítása, mivel 3 évre szól a megbízatás, és a jelenlegi testület 2018 májusa óta működik. Biztos úr a 2021. év elején írja ki az új pályázatot.

A járványhelyzet végéig a jelenlegi módszerek szerint folytatja munkáját az NMM, de azt követően visszatér a korábbi látogatási rendre. Látogatási helyszínekkel kapcsolatban várja a résztvevők javaslatait.

Bakonyi Anikó (MHB) örömét fejezte ki a nyírbátori őrzött szállás látogatása kapcsán, mivel az ilyen típusú intézmények vizsgálata ritka. További külföldieket érintő fogvatartási helyszíneket ajánlott az NMM figyelmébe, illetve javaslatot tett arra is, hogy az erre vonatkozó jogszabályi környezetet is tekintse át, különös tekintettel a sérülékeny helyzetben levő külföldiekre. Rámutatott, hogy az Ajbt. alapján lehetőség van külső szakértők bevonására, és erre tekintettel felajánlotta szervezetük segítségét akár a látogatásokban való részvétel, akár az előkészítés szakaszában konzultáció formájában, illetve a tolmácsokkal kapcsolatban is.

Dr. Kadlót Erzsébet (MÜK) javaslatot tett a rendőrségi fogdák gördülő jellegű látogatására. Itt általában rövidebb ideig tartózkodnak a fogvatartottak, de a nyomozás érdekében akár hosszabb időre is kiadhatják őket a bv. intézetekből. A tapasztalatok vegyesek azzal kapcsolatban, hogy milyen az elérhetőségük, az ellátottság, a fogvatartási környezet, az egészségügyi ellátás biztosítása akár a járványhelyzetben, akár azon kívül.

Dr. Lovász Laura (TASZ) két szociális intézményt ajánlott az NMM figyelmébe.

Dr. Moldova Zsófia (MHB) rámutatott, hogy van számos eset, amikor fogyatékos személyeket szabálysértési elzárásban tartanak, ami a hazai jogszabályok alapján is jogellenes. Az MHB-nak több ilyen ügye van bíróság előtt, és az AJBH-nak is hivatalos tudomása van a helyzetről. Információik szerint ez jelenleg is fennálló probléma. Javasolta, hogy az NMM látogasson olyan bv. intézeteket, ahol fogyatékos személyek töltik elzárásukat.

Dr. Schmidt Gábor főtitkárhelyettes megköszönte a javaslatokat, és felkérte a résztvevőket, hogy tegyék meg észrevételeiket az NMM működésével kapcsolatban.

Dr. Lovász Laura (TASZ) elsősorban a koronavírus-fókuszú vizsgálatokra reagált a szociális intézmények kapcsán. A jelentések és az előző napi beszámolók alapján úgy tűnt, hogy ezek a vizsgálatoknak a speciális korona-fókusz mellett általános monitorozó szerepe is volt, felmerült a kérdés, hogy a két funkció betölthető-e egyszerre.

Tapasztalataik alapján a járványügyi helyzetben érvényesülő intézményi gyakorlat mélyrehatóbb vizsgálatára van szükség. Pl. az intézményvezetőknek volt jogi lehetősége intézményen kívüli tevékenységek (munkavégzés, szabadidős programok) biztosítására, alternatív kapcsolattartási módok megszervezésére. Érdeemes feltárni, hogy megtörtént-e az igényfelmérés, majd a tevékenység megszervezése, illetve kitérni arra, hogy hogyan lehet mérsékelni a bezártság következményeit. A kapcsolattartás is nagyon fontos kérdés. A TASZ problémásnak tartja, hogy nincs differenciált szabályozás, pedig mind az ellátottak, mind az intézmények között jelentős különbségek vannak. Felvetette, hogy az ombudsman látja-e lehetőségét a kapcsolattartás biztonságos módon történő megszervezésének (pl. udvaron vagy plexi mögött). Tapasztalataik szerint az intézmények egy része progresszívan állt ehhez.

A Nemzeti Népegészségügyi Központ határozataiban esetében lenne lehetőség arra, hogy egyedileg reagáljanak a különböző profilú intézményekre, ezt is az NMM figyelmébe ajánlotta, mint vizsgálati szempontot.

Felmerült bennük, hogy volt-e a vizsgálatok során lehetőség a bentlakókkal személyes beszélgetésre, mert e nélkül kérdéses, hogy van-e hozzáadott értéke egy helyszíni látogatásnak; de az előző napi beszámolókból erre választ kaptak.

Dr. Izsó Krisztina, a Főosztály munkatársa a COVID-vizsgálatokkal kapcsolatban elmondta, hogy nagyon fontos szempont volt, hogy a látogatócsoport ne vigye be a fertőzést az

intézményekbe, ezt egyrészt a védőfelszerelések alkalmazásával, másrészt a rövidebb időtartammal próbálták biztosítani, de így is volt lehetőség ellátottakkal is beszélni. A vizsgálati szempontokra tett javaslatokat megköszönte. Az NMM is törekedett arra, hogy vizsgálja, hogy milyen hatást gyakoroltak az intézkedések az ellátottakra, és a vezetők hogyan tudták ezeket enyhíteni. A látogatások ezzel kapcsolatban jó gyakorlatot is feltártak, pl. volt olyan intézmény, ahol a lakókat egy másik telephely épületébe költöztették, hogy a munkát tovább tudják folytatni anélkül, hogy ki kelljen járniuk. Voltak olyan külső, pl. fejlesztő foglalkozások, melyek szüneteltek, de ez védelmi intézkedés volt a rendkívüli helyzetben.

A COVID-fókuszú vizsgálatok során a jelentések kitértek általános szempontokra is, amennyiben az intézményben olyan körülmények merültek fel, melyek kapcsán szükséges volt észrevételeket tenni. Az NMM ebben az időszakban arra törekedett, hogy a vizsgálatok COVID szempontúak legyenek.

Dr. Rostás Rita, a Főosztály munkatársa megerősítette, hogy az ellátottakkal is interjúztak a látogatócsoportok, illetve felidézte, hogy a gyermekvédelmi intézmények látogatása során is volt példa jó gyakorlatra, amikor az ellátottat a munkahelyéhez közelebb költöztették. Az NMM a jelentéseiben törekszik az ilyen jó gyakorlatok megjelenítésére is, ezzel célja az is, hogy ezeket más intézmények is megismerhessék.

A vizsgálatok során fény derülhet olyan körülményekre, melyekre általában is figyelemmel van az NMM a vizsgálati során. Nem lehet cél az általános szempontok teljes leválasztása akkor sem, ha a jelenlegi helyzetben szűkebb a fókusz és rövidebb a helyszínen eltöltött idő.

Dr. Moldova Zsófia (MHB) a kapcsolattartással összefüggésben rámutatott arra, hogy a bv. intézetekben 2020 márciusában beszüntették a látogatásokat, ezt a járvány alakulásától függetlenül a nyár folyamán sem oldották fel, és a jelenlegi szabályok értelmében 2021. június 30-ig ez így is marad. Sok panasz érkezett az MHB-hoz, mind fogvatartottak, mind hozzátartozók részéről. Azt, hogy jelenleg nincs látogatófogadás, járványvédelmi szempontból helyes lépésnek tartják, azonban ennek ellenére is bekerült a vírus a bv-be. A korlátozások tartalmát és időtartamát kiszámítható feltételrendszer kell, hogy meghatározza, amennyiben az adatok kedvezőek, kockázatok mérlegelésével lehetővé kell tenni a látogatást. Felajánlotta, hogy szívesen megosztja az ezzel kapcsolatos nemzetközi tapasztalataikat. Fontosak az alternatív kapcsolattartási lehetőségek, de a hozzájuk beérkezett panaszok alapján a lehetőség biztosítása nem jelenti, hogy az ténylegesen meg is valósul, pl. jellemző, hogy a Skype-kapcsolat nem jön létre, mert a hozzátartozóknál nem adottak a technológiai feltételek, hiányoznak a szükséges készségek. Intézetenként is nagy különbségek vannak, ezeket fontos megvizsgálni. Szintén jelentős probléma, hogy még mindig nagyon magas a telefonálás percdíja.

A rendelkezésükre álló információkat szívesen megosztják az AJBH-val akár egy másik eszmecsere alkalmával, akár írásban, és a látogatások során is felajánlják segítségüket külső szakértőként, a felmerült problémák feltárása, megoldása érdekében.

Dr. Deák-Kondákor Dóra főosztályvezető megköszönte a felajánlást, kifejezte, hogy az NMM várja az írásbeli észrevételeket is, de nyitott arra is, hogy a jövőben egy hosszabb beszélgetés keretében kerüljön sor az említett szempontok megvitatására. **Dr. Kadlót Erzsébet (MÜK)** felvetésére, hogy az írásban benyújtott anyagokat a CKT tagjai kölcsönösen megkaphatnák-e, biztosította, hogy ennek nem látja akadályát.

Bakonyi Anikó (MHB) jelezte, hogy tudomásuk szerint a nyírbátori őrzött szállás esetében is problémát jelent a kapcsolattartás, 50-60 ember csak egy készülékhez fér hozzá, a saját mobiltelefonját nem használhatja, gyakran érkezik panasz az internetkapcsolat minőségére is, a Skype pedig technikai problémák miatt nem áll rendelkezésre. Mivel az őrszemélyzettel kapcsolatban is voltak panaszok, célszerű lenne előre be nem jelentett látogatást tenni. Hosszú ideje folyamatosan fennálló problémákról tudnak, ezeket, valamint az ombudsmannak az

intézményről 2012-ben született jelentésében tett ajánlásokat is érdemes lenne utánkövetni. Ezen kívül javasolta, hogy bár még nem ismert, hogy a menedékkérőket mely helyszínre fogják 4 hétre elzárni, amennyiben kiderül, ezt is vegye fel az NMM a látogatási listájára.

Dr. Izsó Krisztina, a Főosztály munkatársa beszámolt a látogatás tapasztalatairól a kapcsolattartás terén, valamint elmondta, hogy a bánásmóddal kapcsolatos panaszokat a dokumentáció alapján próbálták felderíteni, és mindössze egy esetben történt feljelentés. A látogatás a fertőzés elleni védekezésre való felkészülés érdekében volt előre bejelentett.

Bakonyi Anikó (MHB) rámutatott, hogy csak kevés ilyen ügy jut el a feljelentésig, és ismét felhívta a figyelmet a nyelvi problémára. A megfelelő tolmácsolás egy ilyen helyen nagyon fontos. Sokkal hatékonyabb lehet a vizsgálat, ha annak ismeretében, hogy milyen nyelven beszélők tartózkodnak ott, a látogatócsoport visz magával tolmácsot. Egy következő látogatásra való felkészüléshez felajánlotta segítségüket ezzel kapcsolatban is.

Dr. Izsó Krisztina, a Főosztály munkatársa kifejtette, hogy a látogatást megelőzően az NMM a rendelkezésre álló korábbi vizsgálatok (pl. ombudsman, CPT) anyagait áttekintette, de az adott helyzetben nem volt mód egy megfelelő mélységű utóvizsgálat lefolytatására. A látogatócsoport a közelmúltban jelzett problémákat próbálta feltárni, ami nem zárja ki egy későbbi utánkövető vizsgálat lefolytatását. A fogvatartottakkal végzett interjúk során nyelvi probléma nem volt, jól lehetett velük angolul kommunikálni, de egy tolmács bevonásával valószínűleg több személyt is meg lehetne hallgatni.

Dr. Hárdi Lilla (Cordelia Alapítvány) megerősítette, hogy a kapcsolattartás biztosítása vitális az elzárt személyek számára valamennyi fogvatartási típus esetén, legyen az szociális intézmény vagy börtön. Elengedhetetlen a megfelelő telefonálási lehetőség és az internet biztosítása. Fontosnak tartotta nyomatékosan felhívni a figyelmet arra, hogy a kapcsolattartás korlátozása bántalmazásnak minősül, akár szándékosan valósul meg, akár nem.

Dr. Schmidt Gábor főtitkárhelyettes megköszönte az észrevételeket, és biztosította a résztvevőket, hogy azokra az NMM figyelemmel lesz jövőbeli látogatásai tervezése során. Kijelentette, hogy az NMM várja az írásbeli észrevételeket, javaslatokat, és felajánlotta a közreműködést azok megosztásában. Reményét fejezte ki, hogy a 2021. év folyamán is lehetőség lesz szoros együttműködésre.

Bakonyi Anikó (MHB) jelezte, hogy a következő évben célszerű lenne az üléseket egymástól távolabb eső időpontokban megszervezni, ez elősegítené a hatékonyabb együttműködést.

Dr. Schmidt Gábor főtitkárhelyettes biztosította, hogy az NMM erre figyelemmel lesz. Ismét megköszönte a résztvevők hasznos közreműködését, és az ülést lezárta.

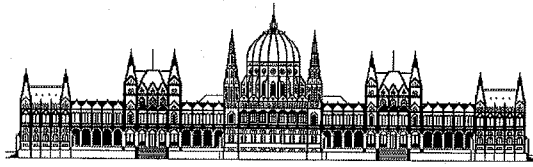
Budapest, 2020. december 11.

Készítette: dr. Gilányi Eszter

Ellenőrizte: dr. Deák-Kondákor Dóra

Jóváhagyta: Dr. Kozma Ákos

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ ÁLTAL AKKREDITÁLT NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNY

**Az OPCAT nemzeti megelőző mechanizmus mellett működő
Civil Konzultációs Testület 2020. évi üléseinek javasolt napirendje**

2020. december 11. 10.00-12.20

- 09.50 Bejelentkezés az online felületre
- 10.00 A napirend elfogadása
- 10.10 Az NMM tervei a 2021. évre vonatkozóan
- 10.25 Az NMM 2021. évi látogatási tervének előkészítéséhez a CKT tagjainak látogatási helyszínekre, témákra vonatkozó javaslatai
- 11.25 Kérdések, hozzászólások
- 12.00 Összegzés, az ülés zárása

